

Næringsstrategi

Regionrådet for Hadeland IPR

April 2023

Innledning

Bakgrunn

I Regional plan for Hadeland (2015) ble det vedtatt at det skulle utarbeides en samlet næringsplan for Gran og Lunner. Et opplegg for arbeidet med en slik næringsstrategi ble diskutert i perioden 2017-2018 og det ble arrangert arbeidsmøter og møter med næringslivet våren 2018. Næringsarbeid var også tema på Hadelandstinget i mai 2018. I denne prosessen var tanken at næringsstrategien blant annet burde ta opp konkrete mål og strategier for ulike kategorier næringer og også konkrete forslag om utvikling av næringsarealer.

Senere i denne prosessen hadde regionrådet også et ønske om å lage en «Hadelandsstrategi», som skulle avløse Regional plan for Hadeland. Tanken var at dette strategiarbeidet skulle inkludere en felles næringsstrategi. Behovet for en helhetlig Hadelandstrategi ble etter hvert tonet noe ned, og avløst av diskusjon om fylkestilknytning (Viken/Innlandet), Jevnakers valg av Ringeriksregionen og etter hvert mulige alternative regionrådssamarbeid etter 1/1-2024. De siste to-tre årene har næringsplanarbeidet vært nært knyttet opp imot diskusjonen om regionrådets framtid.

Dette dokumentet skal være en rettesnor for ansatte i regionrådet og i kommunene som jobber med næringsutvikling. Det er ikke en strategi for næringslivet selv, men et dokument som viser hvilke muligheter, utfordringer og ytre faktorer næringslivet må forholde seg til og på hvilke områder det offentlige kan bidra for bedre tilrettelegging for næringslivet.

Næringsstrategien er ført i pennen av rådgiver Øyvind Sørлие fra Regionrådet. Arbeidsgruppen i dette arbeidet har vært Næringsrådgiver Torstein Brandrud i Lunner kommune, Dagfinn Edvardsen i Hadelandshagen i tillegg til Sørлие fra regionrådet. I tillegg har man underveis konferert med kommunalsjef Leif Arne Vesteraas i Gran kommune og Erik Schjerven som etablererveileder i Hadelandshagen. Universitetet i Sør-Øst Norge (USN) har vært en viktig samarbeidspartner på faktagrunnlag i tillegg til andre rapporter og undersøkelser fra andre aktører som omhandler næringslivet både lokalt og nasjonalt.

Tidligere planer

Når en ser nærmere på hvordan næringsutvikling har vært behandlet i noen viktige plandokumenter, kan det slås fast at næringsutvikling har vært et sentralt tema. Videre ser vi hvilke mål og strategier som har vært sentrale i regional plan for Hadeland (2015) og gjeldende kommuneplanens samfunnsdel for de to kommunene.

Slik har vi det i 2040

- Vi har tilgang på et større lokalt arbeidsmarked og effektive pendlemuligheter.
- Vi har trygge og forutsigbare rammevilkår for næringslivet, som gir høy verdiskaping i kommunen.

For å komme oss dit skal vi:

- Ivareta samfunnsikkerhet og generell beredskap i planlegging og forebyggende arbeid.
- Ha en helhetlig og koordinert infrastrukturbygging, som sikrer tilgang på rent vann, forsyningsikkerhet for strøm og god tilknytning til høyhastighets internett.
- Utvikle politikk og virkemidler for gründerskap og næringsetablering. Kommunen skal aktivt stimulere næringslivet i kommunen ved å ha en tilretteleggende og koordinerende rolle.
- Være aktiv i regionale samarbeidsfora, for å fremme effektive pendlermuligheter og gode rammevilkår for næringsvirksomhet.

Hovedmål

- Vi arbeider mer aktivt med attraktivitet og profilering. Dette har gitt oss et variert næringsliv med god verdiskaping, flere arbeidsplasser lokalt og økt innflytting.

Strategier

- Øke innsatsen på profilering for økt tilflytting og næringsetablering.
- Utarbeide en næringsstrategi som tar sikte på økt verdiskaping i næringslivet og etablering av primært små og mellomstore bedrifter.
- Markedsføre privateide og kommunale næringsarealer.

Hadelandshagen har følgende to hovedmål for sin virksomhet

- Hadelandshagen AS skal være den naturlige samarbeidspartner for næringsutvikling og næringslivsvekst på Hadeland.
- Hadelandshagen AS skal bidra til nyetablering og vekst i næringslivet på Hadeland.

Regional plan for Hadeland (2015)

(Dette er den siste regionale planen som har vært utarbeidet og den har vært viktig som et grunnlagsdokument for arbeidet med næringsstrategien).

- **Regional plan for Hadeland hadde følgende overordnede mål:**
 - Planen skal legge til rette for felles ønsket utvikling på Hadeland. Den skal bidra til at regionen blir et sted hvor det er godt å vokse opp, bo og drive næringsvirksomhet.
- **For næringsutvikling ble følgende konkrete mål vedtatt i den regionale planen:**
 - En arbeidsplassdekning i 2020 på 75 %.
 - Plassering blant de 40 beste regionene i NHOs NæringsNM
- **Planen skisserte at Hadelandsregionen ville kunne oppnå dette ved at:**
 - En videreutvikler nærings samarbeidet knyttet til regionens utviklingsakser.
 - Gran og Lunner utarbeider felles næringsplan og viderefører samarbeidet om næringshage og etablererveileder.
 - Jevnaker viderefører sitt samarbeid med Ringeriksregionen.
 - Kommunene vektlegger vertskapsrollen overfor næringslivet.
 - Sammen, eller hver for seg, vil de utvikle faste møteplasser med lokalt næringsliv.
 - Kommunene alltid har opparbeidede næringsarealer tilgjengelig.
 - Kommunen utvikler en felles strategi for lokalisering av rett virksomhet på rett sted. (se mål under kapittel om Arealbruk).
 - Hadelandskonferansen videreutvikles som en viktig, årlig møtearena for næringsliv, innbyggere og det offentlige Hadeland.

Regionrådets arbeid med næringsutvikling fremover

Hadeland må fortsatt forholde seg til to fylkeskommuner. Innlandet har finansiering av regionrådene gjennom partnerskapsordningen. Viken har en ordning med utstrakt prosjektfinansiering, og vi må forvente at Akershus også vil ha denne ordningen. Det betyr at Hadeland bør ha en aktiv bruk av prosjektfinansiering, i tillegg til partnerskapsmidler fra Innlandet. Derfor er prosjekter gitt en stor plass i utformingen av forslag til strategier.

I 2022 ble det søkt om og fått støtte til to næringsprosjekter i regi av Regionrådet fra Viken Fylkeskommune; Kunnskapsbank og kulturnæringsklynge. Begge disse prosjektene har som mål å bidra til at næringslivet samarbeider bedre og oppnår bedre resultater sammen.

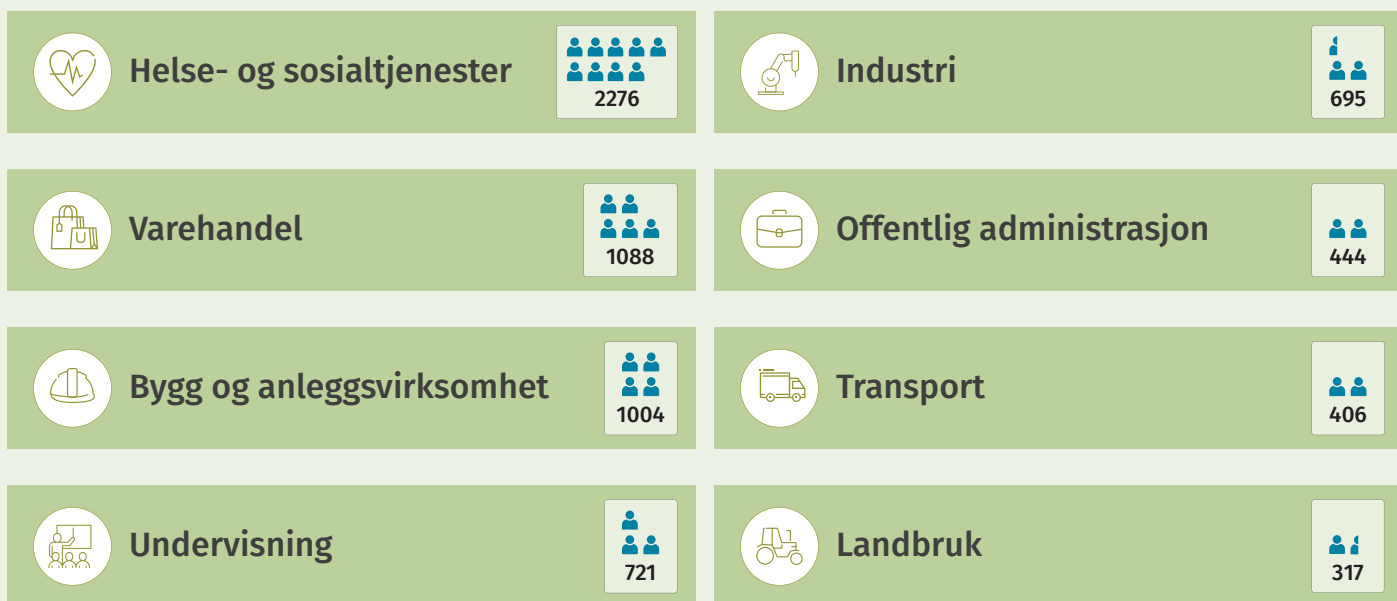

Næringslivet på Hadeland – fakta og trender

Dagens næringsliv på Hadeland og utvikling de siste årene

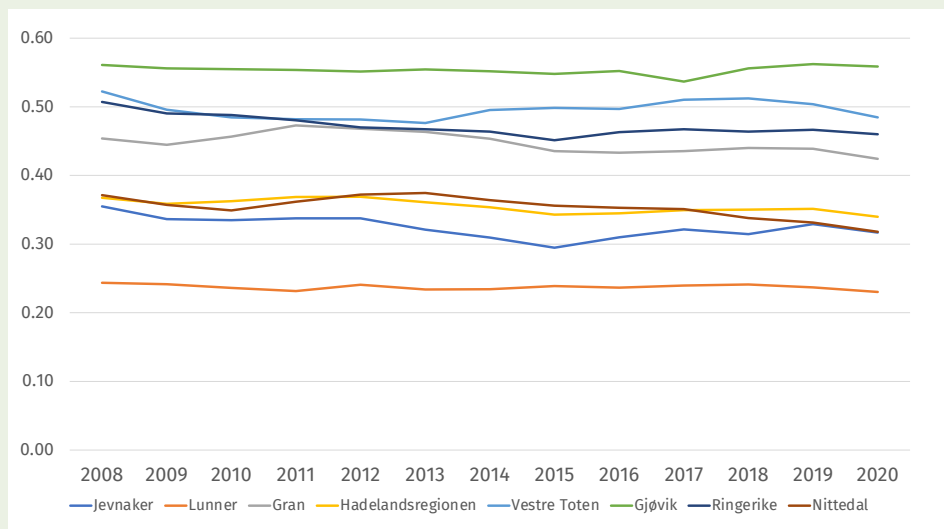
Universitetet i Sør-Øst Norge (USN) har vært en viktig samarbeidspartner i arbeidet med denne næringsstrategien. Vekstbarometeret for Hadeland inneholder mye fakta om næringslivet, og dette er nå oppdatert i mars 2023. Her kan vi finne de fleste relevante faktaopplysningene om næringslivet på Hadeland. I tillegg fikk vi i 2021-22 utarbeidet et eget Faktagrunnlag for næringsstrategiarbeidet. Til sammen inneholder dokumentene/nettstedet så mye informasjon at det vurderes som unødvendig å inkludere alle fakta i selve næringsstrategien.

De største bransjene i Gran / Lunner per 2022

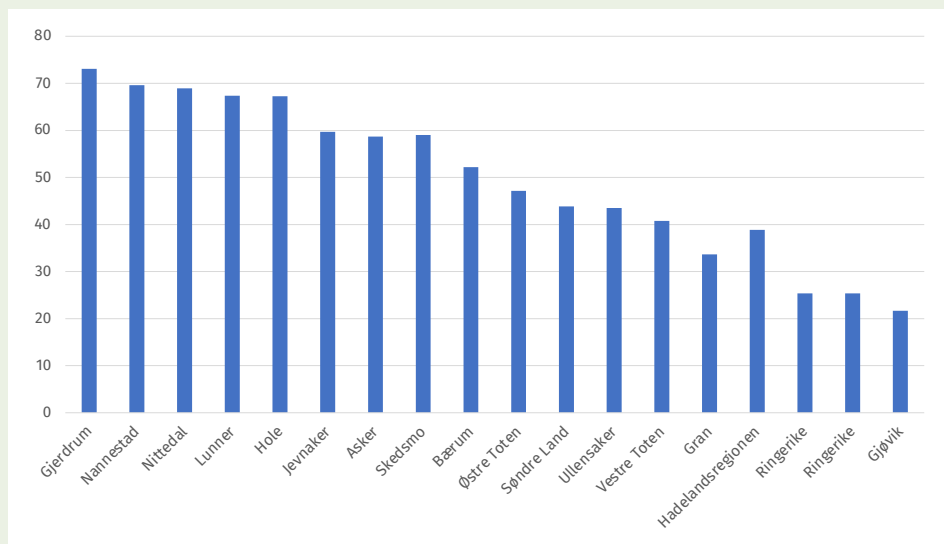

Målt i antall arbeidsplasser – 1 figur tilsvarer 250 arbeidsplasser

Arbeidsplassdekning – antall arbeidsplasser pr. innbygger

Samlet utpendling i % av samlet sysselsetting bosatt i kommunen.

Utvikling framover

Noen antatte trender innenfor ulike næringer

I arbeidet med næringsstrategien har vi sett på nasjonale og regionale trender innenfor næringsutvikling. Vi har drøftet dette med flere fagmiljøer, bl.a. i fylkeskommunene. En ser at det er fire «bransjegrupper» som peker seg ut som særlig interessante:

- Bioøkonomi – eksempler: bygge i tre, utslippsfrie byggeplasser
- Sirkulærøkonomi – eksempler: avfallshåndtering, gjenbruk/resirkulering
- Helse – eksempler: omsorg, helseteknologi, rekreasjon/velvære
- Matproduksjon/landbruk – eksempler: lokalmat, nye produkter, videreforedling

I vurderingene av utviklingsmuligheter framover har vi tatt utgangspunkt i

- Nasjonale og regionale trender.
- Lokalkunnskap om næringslivets situasjon på Hadeland i dag.
- Utviklingen de siste årene (jfr. bl.a. Vekstbarometer) og historien, med bransjer som har kjernekompetanse i regionen.
- De mulighetene som geografisk plassering gir, tett på store markeder.
- Nye krav og trender – ikke minst på bærekraft og miljøhensyn.

Her er en kortfattet oppsummering av noe av det viktigste fakta-grunnlaget:

Utviklingstrekk i antall arbeidsplasser de siste årene innenfor bransjene

Når det gjelder utvikling i antall arbeidsplasser har Bygg- og anleggsvirksomhet og Industri hatt sterkest økning de siste årene. Forretningsmessig næringsvirksomhet og Overnatting følger rett etter. Når det gjelder nedgang i antall arbeidsplasser har Helse- og sosialtjenester gått mest ned, mens Landbruk har hatt størst prosentvis nedgang.

Figurene ved siden av viser at det har vært relativt stabil arbeidsplassdekning på Hadeland de siste årene, men svakt nedgående i Gran og veldig stabilt i Lunner. Lunner ligger lavt, og en del lavere enn Nittedal.

Pendlertallene viser at Lunner er av de kommunene med høyest andel, mens Gran ligger betydelig lavere. Vi merker oss også av våre nærmeste bykommuner, Gjøvik og Ringerike, har en del lavere pendlerandel enn Gran.

Gjerdrum og Nannestad har høye pendlertall, men en stor andel av pendlerbefolkningen har kort vei til arbeidsplass i nabokommunen. Tallene viser ikke andel pendling ut av egen region i forhold til pendling over kommunegrensene.

Bransjer som har strategisk viktig betydning for både å skape nye arbeidsplasser, men også å sette Hadeland på kartet i større grad er vist i illustrasjonen på neste side.

De største bransjene i Gran / Lunner per 2022

Bygg/anlegg

Hadeland ligger gunstig til, nært et stort marked spesielt mot Oslo. I denne bransjen er det mange bedrifter med lang og god erfaring i vår region, og mange små og mellomstore aktører.

Industri

Vi har noen få store bedrifter med mange arbeidsplasser, og som er i positiv utvikling. Bedriftene representerer mye kompetanse lokalt, og det kan være gode muligheter for ringvirkninger til andre bedrifter, samarbeidsløsninger, knoppskyting m.m.

Helse og omsorg

Hadeland har gode tradisjoner og flere store etablerte helsevirksomheter med mye kompetanse og mange ansatte. Et fortrinn er god avstand til et stort marked, og akseptabel reiseavstand for pårørende.

Matproduksjon og videreforedling

Rikt jordsmonn og lang tradisjon som råvareprodusent – spesielt poteter, korn, melk, storfe. Stort marked tett på regionen gir store muligheter til å ta ansvar for videreforedling. Trender med vegetarkost kan gi muligheter for utvikling av nye produkter. Ubenyttede naturressurser i Randsfjorden.

Reiseliv og kulturnæring

Hadeland med alle tre kommuner har mange kurs-/konferansesteder og hoteller. Vi har etablerte turistattraksjoner som Hadeland Glassverk, Granavollen og Kistefoss, og et aktivt kulturliv, der mange arrangører og virksomheter driver profesjonelt og er viktige besøksmål. Hadeland har kort avstand til et stort marked, og dette er et viktig fortrinn i en tid med fokus på reiseavstand og bærekraft. De siste årene har det også vært betydelig hytteutvikling flere steder i regionen.

IT og markedsføring

Vi har mange mindre og mellomstore IT-bedrifter, og her dukker det stadig opp nye mindre virksomheter. Hadeland har gode talenter, gode bo- og oppvekst-vilkår og nærhet til markeder. De siste årene er det i tillegg utviklet flere spennende virksomheter innenfor markedsføring og design/reklame. Arbeidsplasser innenfor disse bransjene er ikke så avhengige av lokasjon, og kan ofte etableres i eksisterende bygninger/lokaler.

Handelsnæringen

Detaljvarehandel og annen type handel er viktige næringer, som gir mange arbeidsplasser i sentrumsområdene. Usikkert om det er realistisk med særlig økning i disse bransjene, men viktig å sikre beste mulig vilkår for etablerte næringer.

For noen av bransjene er det spesielle utfordringer vi må ta hensyn til og som Hadelands-samfunnet kan påvirke

- En generell utfordring er at vi konkurrerer om arbeidskraft med alle naboregioner på grunn av vår sentrale beliggenhet. Vi anser at pendling til arbeidsplasser med muligens bedre vilkår er mulig i alle retninger ut fra Hadeland.
- Det at det beholdes og videreutvikles et godt linjetilbud på Hadeland videregående skole (HVS) er viktig for mange bransjer, men kanskje spesielt for Bygg / anlegg og Helse og omsorg. Vi tenker da spesielt på yrker som elektriker, rørlegger, anleggsgartner, vernepleier og sykepleier. Innen helse er det vedtatt at det skal reetableres et tilbud for desentralisert etterutdanning for sykepleier og vernepleier. Det må arbeides for at dette kommer på plass senest høsten 2024.
- For industrien er det spesielt samferdsel (transportveiene Rv 4 / E16) og sikker kraftforsyning som er viktige utfordringer regionrådet og kommuner må arbeide for at blir stadig bedre.
- For Helse og omsorg er en stor utfordring usikre rammebetingelser fra myndighetene.
- For å få mest mulig drahjelp for Matproduksjon og videreforedling er det et utnyttet potensiale i å utvikle tradisjoner for foredling.
- Reiseliv og kulturnæring bidrar sterkt til styrking av merkevaren Hadeland og er derfor svært viktige næringer. Men det er behov for bedre samordning både internt og i forhold til det offentlige. Det prøves ut ordninger med felles booking for våre destinasjoner, men dette må videreutvikles og forbedres for at man skal få en god effekt av dette.
- Handelsnæringen er inne i en voldsom endring hvor både netthandel, konkurranse fra utlandet og ikke minst folks privatøkonomi har en stor innvirkning på utviklingen av denne bransjen fremover.

Det å drive næring på Hadeland preges også av ytre faktorer. Vedlagt er en oversikt som viser de viktigste ytre faktorene som vi som samfunn må jobbe for at blir best mulig for de næringsdrivende i regionen vår.

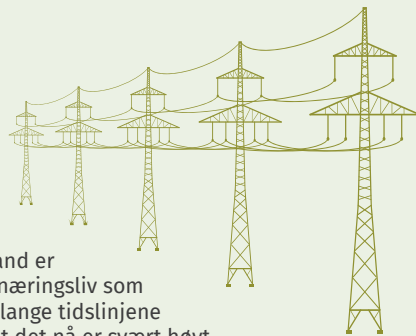

Ytre faktorer som påvirker det å drive næringsvirksomhet på Hadeland

Bevissthet om og utvikling av merkevaren Hadeland har aldri vært viktigere enn nå. Uavhengig av løsninger på regionråd og fylkestilknytning må dette arbeidet forsterkes og profesjonaliseres. I dette arbeidet er programmet «Hadeland nært og naturlig» et viktig redskap. Markedsføring av Hadeland som en næringsregion bør forsterkes i dette programmet.

Hadeland som samferdselsknutepunkt

Hadeland har en sentral beliggenhet i et krysspunkt mellom nord-sør-aksen og øst-vest-aksen. Disse viktige samferdselsårene gir muligheter som vi må utnytte bedre.

Geografisk beliggenhet / stedsutvikling

I alt arbeid må vi ha fokus på Hadelands sentrale beliggenhet på Østlandet. For å tiltrekke seg arbeidskraft eller næringsetablerer er det viktig med gode og attraktive tettsteder.

Kraft- og nettsituasjonen

Kraft- og nettsituasjonen på Hadeland er en svært viktig faktor for hva slags næringsliv som kan være nå og i fremtiden. Gitt de lange tidslinjene som slik utbygging skjer under og at det nå er svært høyt fokus på prioritering ifm fremtidige utbygginger er det viktig at man jobber med å bedre denne infrastrukturen med like høyt trykk og bevissthet som med vei og bane.

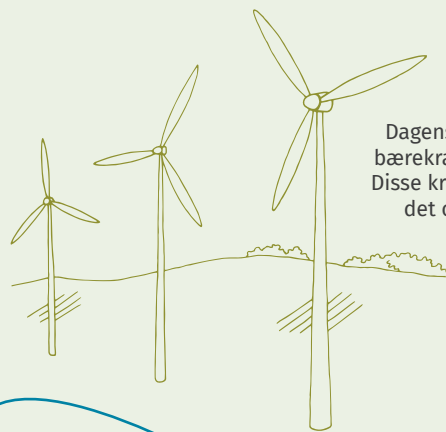

Infrastruktur

Infrastruktur er viktig for næringslivet (vei, bane, kraft/nett.) RV4, E16 og Gjøvikbanen er svært viktig for å tiltrekke seg annen arbeidskraft

Bærekraftig næringsliv

Dagens næringsliv får stadig økte krav til bærekraftige produkter, drift og løsninger. Disse kravene kommer både fra kunder og det offentlige. De bedriftene som både kan dokumentere og faktisk levere bærekraftige løsninger vil ha et konkurransefortrinn i fremtiden.

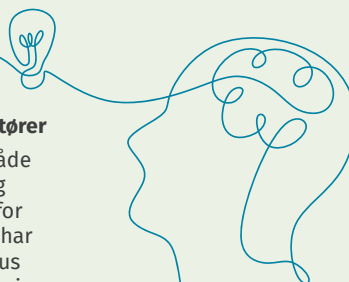

Kompetanse

Mye av næringslivet sliter med å rekruttere arbeidstagere med god og relevant kompetanse. Dette er en nasjonal utfordring som er krevende å løse på kort sikt. For en del bedrifter er dette et kritisk situasjon. Det er viktig at denne utfordringen prioriteres og søkes løst i et samarbeid mellom næringslivet, det offentlige og de enkelte utdanningsstedene.

Rammebetingelser og viktige regionale / nasjonale aktører

For å få muligheten til å drive innovasjon, nyskaping både i nye og eksisterende bedrifter er rammebetingelser og støtteordninger viktige. Hadelandsregionen må jobbe for å være med synlige i prosesser og organisasjoner som har myndighet her. Hadelandsregionen bør ha spesielt fokus på synlighet i Innlandsporteføljen, Innovasjon Norge og inn mot fylkene i det korte og lange tidsperspektivet.

Næringsarealer

Gran kommune

- **Brandbu sentrum**
En del handel og andre bedrifter etablert inne i sentrumsområdet, potensiale for fortetting av både næring og boliger i sentrum.
- **Jaren sentrum**
Noe næringsvirksomhet og handel i tettstedet – potensiale for mer av både boliger og næring sentralt på Jaren.
- **Gran sentrum**
Mye handelsvirksomhet sentralt i Gran sentrum, men det er store fortetningsmuligheter både for næringsetablering og boligbygging.
- **Mohagen**
Et stort næringsområde med mange bedrifter, de to største er Hapro og Trox Auranor. Betydelige arealer er klare for etablering av nye bedrifter, spesielt i søndre del av Mohagenområdet.
- **Jaren Nord og Vest**
En del eldre og noen nyere bedrifter er etablert, og det er mulig med en del fortetting i disse områdene
- **Gran Sør**
Betydelige arealer sør for Gran sentrum er avsatt til ny næringsvirksomhet
- **Mo / Vestre Gran**
Et mindre næringsområde med eksisterende bedrifter

Lunner kommune

- **Roa sentrum**
Er området fra krysset mellom Rv.4 og E16 og sørover til og med det "gamle" sentrum". Her er det en del etablerte bedrifter. I forbindelse med ombygging av Rv. 4 og E16 blir det frigjort sentrale arealer til sentrumsutvikling.
- **Grua sentrum**
Etablert handelsvirksomhet og tjenesteproduksjon, noe fortetningsmuligheter ved Grua Torg.
- **Harestua sentrum**
Det er utviklet et nytt sentrumsområde i Sag-parken, og det er betydelige utbyggingsmuligheter i dette området og mot Harestua senter både for næring og boliger.
- **Roa Sør**
Store arealer i søndre del av Roa er tilrettelagt for ny næringsvirksomhet og storhandel
- **Hadelandsparken**
Et stort nytt utbyggingsområde for blandet næring sørøst for Grua, med god tilkobling til Rv. 4.
- **Harestua Næringspark**
Nytt stort næringsområde rundt krysset med avkjøring til Harestua fra Rv. 4. Østsiden av RV. 4 har klargjorte tomter, mens nordvestsiden kun er regulert. Sørvest for krysset er det utbygde næringsarealer.
- **Stryken Næringspark**
Er detaljregulert, men det er fortsatt ikke byggeklare næringsarealer. God kobling til RV. 4, men vann, avløp og strømforsyning må løses. (Langvarig leieavtale med Lunner motorsport på deler av det regulerte området.)

Næringsarealer / -tomter i Lunner kommune og Gran kommune

I tidligere drøftinger av næringsstrategi for Hadeland var det mye fokus på næringsarealer i de to kommunene. De siste årene har fokuset blitt mer rettet mot muligheter og utfordringer i ulike bransjer og mindre mot arealer. Dette skyldes kanskje at begge kommunene i dag har ledige næringsarealer i ulike kategorier, se eget kart.

Behov for næringsarealer i tida framover

- Det må arbeides mer systematisk for å avklare hva slags næringsarealer/næringslokaler kommunene mangler. Dette kan med fordel skje i et samarbeid mellom kommunene – og med Hadelandshagen og Regionrådet.
- Som del av dette arbeidet må kommunene også rette fokus på næringslivets krav til infrastruktur (veg, bane og kraft)
- En mer aktiv og koordinert innsats på markedsføring/salg av næringsstomter.

Næringsstrategi – kortsiktige og langsiktige mål

I næringsstrategien har vi valgt en struktur med langsiktige og kortsiktige mål, for å sette en retning på arbeidet. Deretter har vi omtalt noen strategier og konkrete prosjekter og tiltak. Noen av målene og strategiene kan refereres tilbake til tidligere vedtatte mål og tiltak, f.eks. til Hadelandshagens overordnede mål. Det er viktig å presisere at dette er ment å fungere for regionrådet fram til utgangen av 2023 og for de to kommunene i de to nærmeste to-tre årene. Etter det må en vurdere hva slags strategier og planer en har behov for, enten avgrenset for Hadeland eller i samarbeid med andre kommuner og regionråd (IPR).

Det har vært en diskusjon om målene burde være mer konkrete og målbare. Dette er alltid en diskusjon i slike prosesser. Det har vært viktig å få vedtatt et strategidokument nå, og det er derfor valgt dette nivået på målene og strategiene.

I de nærmeste årene må Hadeland fortsatt forholde seg til to fylkeskommuner. Foreløpig ser det ut til at Innlandet vil holde på finansiering av regionrådene gjennom partnerskapsordningen. Viken har en ordning med utstrakt prosjektfinansiering, og vi må forvente at Akershus også vil ha denne ordningen. Det betyr at Hadeland bør ha en aktiv bruk av prosjektfinansiering, i tillegg til partnerskapsmidler fra Innlandet. Derfor er prosjekter gitt en stor plass i utformingen av forslag til strategier nedenfor.

Mål

Overordnede og langsiktige mål

- Videreutvikle Hadelandsregionen til å bli en mer attraktiv region for etablering av arbeidsplasser – og en helhetlig bo- og arbeidsregion.
- Bidra til at næringslivet på Hadeland blir mer bærekraftig og konkurransedyktig – best mulig rigget for å møte framtidens utfordringer.
- Bidra til nyetablering og vekst i næringslivet på Hadeland – med økt antall arbeidsplasser og høyere sysselsettingsandel.

Kortsiktige mål (2023-24)

- Styrke og utnytte merkevaren Hadeland, også som en attraktiv næringsregion.
- Bidra til å styrke samarbeidet i næringslivet, mellom næringslivet og kommunene og med næringslivet i andre kommuner/regioner.
- Økt fokus på infrastruktur som viktig ytre faktor for næringslivet på Hadeland – kraft, veg og bane.
- Sikre ungdom og unge voksne et relevant utdannings- og videreutdanningstilbud.

Strategier og konkrete prosjekter og tiltak for å nå målene

- **Markedsføring og profilering**
Økt og spisset markedsføring – Hadeland som merkevare – Hadeland som næringsregion
Profilering og markedsføringen kommer i tillegg til de tiltakene som ligger naturlig under Hadeland nært og naturlig.
- **Infrastruktur (vei, bane, kraft/nett)**
For næringslivet er Rv 4 hovedutfordringen. Viktig å få på plass helhetlig standard og en god løsning inn i og gjennom Oslo. Gjøvikbanen er svært viktig både for mulighetene for pendling og regionens attraktivitet. Samarbeidet med Stor-Oslo Nord styrkes. Viktig også å vektlegge betydningen av E16 mellom Gardermoen og Hønefoss. Bedre samferdsel på øst-vest akse vil gi økte muligheter

for næringslivet. Det må også fokuseres på nett /kraft-situasjonen, og her bør vi bygge opp kompetanse og vurdere konkrete prosjekter.

- **Samarbeid og organisering**
Økt samarbeid mellom næringslivet, Hadelandshagen og regionrådet, inkludert tiltak for bedre organisering av næringslivet og andre samarbeidsløsninger. Arbeide konkret inn mot de enkelte bransjene med sikte på en økning av antall arbeidsplasser (som gir mest verdiskapning) Opprettholde Hadelandskonferansen som viktig møteplass.
- **Hovedstrategi som viktig knutepunktet på Østlandet**
Fokuset bør konsentreres om Hadelands sentrale beliggenhet

i et krysspunkt mellom nord-sør-aksen og øst-vest-aksen. Finne utviklings- og samarbeidsmuligheter i de ulike retningene ut fra hvor vi befinner oss geografisk (kompetanse, arbeidsmarked, samferdsel, etc).

- **Kompetanse og arbeidskraft**
Næringslivet har stort behov for kompetanse og arbeidskraft. Vi må øke samarbeidet skole/næringsliv (kompetanseforum). Regionen må engasjere seg aktivt i skolestrukturdebatten i Innlandet og i kompetansekartleggingen i 2023. Viktig å opprettholde et linjetilbud på HVS som møter næringslivets behov, og få på plass desentralisert utdanning, bl.a. helse.

Prosjektarbeider og samarbeidsarenaer

- Bærekraft-prosjektet – viktig å få en god gjennomføring – og vurdere oppfølging
- Kunnskapsbank-prosjektet – nettverksbygging og kobling mot oppfølging
- Prosjekt Kultur næringsklynge
- Hadeland nært og naturlig – er viktig også for næringsutvikling
- Den klimasmarte bonden
- StorOslo Nord – økt fokus
- Togringen Viken Vest – togsamarbeid
- Osloregionen

Mulige nye prosjektarbeider

- Infrastruktur: arbeide mer proaktivt med kraftsituasjonen.
- Bærekraftig reiseliv – samarbeid med Ringerike, Visit Øst-Norge m.m.